

Hotell Rwanda

Ett av vår tids värsta brott mot mänskligheten utspelade sig utan att världen reagerade. Folkmordet i Rwanda 1994 får inte falla i glömska. En miljon människor mördades inom loppet av tre månader när hutubefolkningen tog ut sin hämnd på tutsiminoriteten. *Hotell Rwanda* är berättelsen om en hotellchef som tvingades ta livsavgörande val vilket räddade livet på ett tusental människor.

Rekommenderad för gymnasiet

EN FILMHANDLEDNING AV
LOUISE LAGERSTRÖM

Handling

Rwandas huvudstad Kigali i början av april 1994. Platschefen på det fyrstjärniga hotellet Mille Collines, Paul Rusesabagina, hör illavarslande nyheter från radiostationen RTL (Hutu Power Radio). Man hetsar landets majoritet, hutuerna att ta sin revansch mot minoriteten tutsierna, eller "kackerlackorna". Spänningen mellan folkgrupperna är stora, den militanta milisen Interhamwes demonstrationer blir allt mer aggressiva och det pågår ett inbördeskrig mellan den hutudominerade regimen och den tutsiedominerade rebellarmén RPF.

Paul har goda kontakter med både makthavare, militärer och traktens svartabörshandlare Rutagunda. Paul, själv hutu, vill inte inse att en allvarlig konflikt är under uppsegling trots antydningar från högt uppsatta hutuvänner. Han vill trots påtryckningar inte välja sida. Ett av skälen är att hans egen hustru, Tatiana, är tutsi.

Paret Rusesabagina lever ett behagligt medelklassliv med sina tre barn och umgås ofta med Tatianas bror Thomas, även han tutsi, och svägerskan Feden samt deras två döttrar. Inte ens när grannen misshandlas och förs bort vill Paul inse att läget är kritiskt.

Den kanadensiske FN-översten Oliver känner desto större oro för situationen även då general Bizimungu, en trogen gäst på Mille Collines med smak för skotsk whisky och havannacigarrer, försäkrar honom att militären har kontroll över Interhamwe och att man helhjärtat stödjer den sittande president Habyarimi. Dessutom skall ett fredsfördrag snart skrivas under med tutsierebellerna. En kväll finner Paul Tatiana och en grupp skrämde tutsiegrannar gömda i sitt hus. Presidenten har mördats, och ute på gatan finns plötsligt milisen överallt. Pauls son hittas skakande och nedblodad i trädgården. Blodet visar sig tillhöra någon annan men sonen är chockad och kan inte tala om vad som hänt.

När soldater dyker upp utanför Pauls hem visar han upp sitt

pass som är stämplat HUTU och får en kort resit för sin familj och de grannar som vänt sig till honom. Han lyckas muta soldaterna och ta sig till Mille Collines som fortfarande är en skärva neutral mark under FN:s beskydd.

Paul hyser in sin familj och flera andra flyktingar medan oroliga västerlänningar försöker ta sig därifrån. Röda Korssjuksköterskan Pat Archer anländer med en grupp barnhemsbarn som Paul inte kan neka beskydd. Han ber henne i gengäld söka efter Thomas, Feden och döttrarna som inte hörts av sedan massakrerna brutit ut.

Utanför hotellområdet har det besinningslösa mordandet accelererat och en utländsk tv-fotograf fångar slakten med sin kamera men inser uppgivet att inte ens dessa blodiga bilder kommer att få västvärlden att reagera. FN har dessutom återkallat merparten av personalen sedan tio belgiska soldater dödats när de försökt att skydda Rwandas moderate premiärminister.

Archer, som återkommit till hotellet, berättar nu fruktansvärda historier om hur Interhamwe koncentrerat sig på att döda barn och hur en flicka på barnhemmet bett för sitt liv och lovat sluta vara tutsi bara hon får leva. Thomas döttrar har dock lyckats gömma sig men av föräldrarna finns inga spår.

När nya FN-trupper dyker upp blir alla lättade, men bussarna mot flygplatsen och ut ur landet är reserverade för västerlänningar. Paul tar sig dock samman och öppnar dörrarna för närmare tusen nya flyktingar som nu fyller upp varenda vrå av hotellet.

Tatiana föreslår att Paul skall fly med barnen men han vägrar. Genom att muta general Bizimungu, ge ett löfte om belöning för de som skyddar belgisk egendom, hota med vedergällning för dem som angriper den, samt en manipulerad hotellgäst inleder nu Paul en intrikat balansgång för att skydda hotellet och dess gäster mot den allt aggressivare milisen. Alla som känner någon utomlands uppmanas att be om hjälp för egen räkning.

Europas regeringar är inte att räkna med. De sträcker sig till att misstänka att "folkmordshandlingar" förekommer i Rwanda.

När Paul lämnar hotellet för att skaffa förnödenheter möter han den blodiga verkligheten. Kvinnor våldtas och längs vägarna ligger tusentals slaktade tutsier. Paul bryter nästan ihop när han inser vidden av vad han ser men tar sig än en gång samman. Han försöker att göra tillvaron på det överbefolkade hotellet dräglig men övertalar ändå Tatiana att hellre ta sitt och barnens liv än att låta sig huggas ihjäl om katastrofen till sist skulle komma.

Oliver meddelar plötsligt att påtryckningarna gett resultat och att några familjer fått tillstånd att lämna landet. Pauls familj får komma till Belgien men deras närmsta vänner tvingas stanna kvar. Tatiana vill inte resa utan sina brorsdöttrar, men bestämmer sig ändå till sist för att fara. När den av FN eskorterade konvojen till flygplatsen ska ge sig av ångrar sig Paul i sista stund och låter Tatiana och barnen fara ensamma. Konvojen hamnar i ett bakhåll och tvingas vända och tillbaka på Mille Collines förebrår Tatiana Paul för att han övergivit dem.

Mat och vatten börjar sina. Hotellet beskjuts och Paul inser att dagarna är räknade om ingen hjälp kommer. Paul, som inte har kvar något att muta Bizimungu med, sätter allt på ett kort och säger att Bizimungus enda chans att inte straffas som krigsförbrytare är att Paul vittnar till hans förmån.

Villkoret är att han skyddar hotellet. Just som milisen skall starta den slutliga massakern på Mille Collines gäster dyker armén upp och jagar bort milisen.

I det tillfälliga lugn som uppstår lyckas FN få iväg en ny konvoj och nu lyckas man att ta sig bakom den framryckande rebellarmén till en uppsamlingsplats för flyktingar där bussar väntar på att ta dem till grannlandet Tanzania.

Tatiana har inte gett upp hoppet om sina brorsdöttrar och mirakulöst nog visar det sig att Archer, som de trott omkommit under försöket att rädda de två flickorna, tagit sig till flyktinglägret med barnen. Hon får syn på Tatiana och Paul innan deras buss ger sig av och det blir en lycklig återförening av familjen.

Kort historik och bakgrund

Rwandas historia är liksom en stor del av Afrikas föga dokumenterad. Den ursprungliga befolkningen trängdes undan av jordbrukande hutustammar på 800-talet. På 1400-talet invandrade boskapsägande tutsier som lyckades skaffa sig kontroll över området trots att de var i minoritet. De grundade ett kungadöme nära Kigali och behöll makten fram till 1800-talets slut.

Rwanda tillföll Tyskland under berlinkonferensen 1884 då en stor del av Centralafrika "delades upp" av västmakterna. Tysklands faktiska närvaro i landet var dock liten och man styrde till stor del med hjälp av tutsikungadömet. Efter Tysklands nederlag i första världskriget blev området ett belgiskt protektorat, granne med det enorma Belgiska Kongo.

De stora motsättningarna mellan hutu och tutsi spädades på av de belgiska kolonistatorerna och man befäste klyftan genom att låta tutsiminoriteten ytterligare stärka sin makt och sina privilegier. Mycket uppdämt hat levde kvar trots att hutumajoriteten återfick makten under självständighetsprocesserna i slutet av 50- och början av 60-talet.

Tiotusentals tutsier mördades och hundratusentals flydde. Efter att självständigheten slutligen utropats 1962 styrdes Rwanda av hutupresidenten Habyarimana men det politiska läget var långt ifrån stabilt. I april 1994 sköts hans flygplan ner över Kigalis flygplats vilket blev den utlösande faktorn till folkmordet.

Mördandet upphörde i juli 1994 när tutsierebellerna drev hutuarmén och interhamwemilisen över gränsen till Kongo. Närmare en miljon människor hade mördats under hundra dagar. Idag finns en demokratisk utveckling i Rwanda även om man har långt kvar till verklig demokrati. Presidenten, Paul Kagame är tutsi och nästan hälften av parlamentets medlemmar är kvinnor, en sensationell siffra i sig. Ett brott mot traditionen som många menar kan bidra till demokratiseringsprocessen.

Rwanda är till ytan något mindre än Dalarna. Befolknings-siffror varierar kraftigt mellan olika källor men Nationalencyklopedin anger befolkningen till 7.6 miljoner 1992 (före folkmordet) och enligt Population Reference Bureau, (en ideell organisation som arbetar med demografi och befolkningsstatistik med stöd av bl a FN) uppgår att befolkningen 2004 uppgick till 8.4 miljoner. Rwanda är därmed också Afrikas mest tätbefolkade land. Fattigdomen är hög, liksom analfabetismen. En lista på källor, länkar och fördjupningstips finns i slutet av handledningen.

En splittrad nation

Det lär ha påträffats litteratur om Hitler och andra världskrigets judeutrotning hos högt uppsatta regeringsmedlemmar inblandade i förberedelserna till folkmordet. Något som vittnar om att det verkligen fanns en organiserad plan för att komma tillrätta med "tutsiproblemet". I radion hörs hetsande tongångar: "När folk frågar mig kära lyssnare, varför jag hatar alla tutsier, säger jag; läs vår historia. Tutsierna samarbetade med de belgiska kolonistatorerna. De stal vårt hutuland. De piskade oss. Nu har tutsierebellerna återvänt. De är kackerlackor, de är mördare. Vi är i majoritet. De är en minoritet av förrädare och inkräktare. Vi ska krossa skadedjuren."

- Jämför och diskutera likheter och skillnader med nazismens sätt att demonisera en del av befolkningen. De hade en långt mer utvecklad propagandaapparat men deras sätt att skylla alla problem på judarna och dessutom jämföra dem med skadedjur som råttor klingar lika.

- Analfabetismen i Rwanda är fortfarande mycket hög och många, särskilt i de lägre samhällsskikten, är hänvisade till radion som främsta informationskälla. Verklighetens radioproducent på RTLML ställdes inför rätta för att ha bidragit till folkmord och det är logiskt att ställa frågan; vilken makt kan en radiostation ha? Fundera över hur den här rösten tar plats som en egen karaktär i filmen.

De starka spänningarna mellan folkslagen i Rwanda bygger på minnen, myter, reell historia och tradition. För de vita kolonialistatorerna var det bekvämt och praktiskt att associera sig med och favorisera sig med en specifik grupp. De sedan länge mer välbärgade och markägande tutsierna blev ett naturligt val men deras distinktion mellan folken byggde på godtyckliga värderingar av yttre attribut som utseende och stil. Ljusare hy, mindre näsa och ståtlig kroppsbyggnad var alltså ett kriterium för att skilja en persons tillhörighet eller "värde" från en annan.

- Paul undviker att ta ställning för "de sina". Hans hutustämp-lade pass skulle kunna ha varit en livlina men genom att hustrun är tutsi, och då han hjälper flera andra tutsier, ses han som förrädare. Han hör hur hans omgivning kallar dem för kackerlackor som borde utrotas. Flera gånger tvingas han välja vilka han tycker är värda att rädda. Karaktären Paul har jämförts med

Oskar Schindler i Steven Spielbergs film *Schindler's List*. Likt Schindler som räddade 600 judar undan förintelsen tvingas Paul göra val. Vem skall han rädda? Kan man välja mellan människor?

Den amerikanske nyhetsfotografen Jack frågar sin rwandiske journalistkollega hur man ser vem som är Hutu respektive Tutsi. Denne berättar att de belgiska kolonisatorerna beskrev tutsierna som längre, elegantare, med ljusare hy och smalare näsor. Innan folkmordet levde de skilda folken samman i något så när stabilitet. Trots ett pågående inbördeskrig fanns ingen rivalitet mellan vanliga människor med olika tillhörighet. Överlevande tutsier har vittnat om hur de under mordvågen stoppades och fick näsor, fingrar och öron inspekterade av hutuer för att identifieras. Forna vänner, skolkamrater och grannar började mörda eller ange varandra. "Vi var till och med Gudföräldrar åt varandras barn", vittnade en kvinna som också blev bestört av hur ofta det var kvinnor som drev på mordandet.

Jacks fråga är därför lika relevant som skrämmande i sin enkelhet. Vad skiljer dessa människor åt? För en utomstående, och många rwandier själva, förefaller det hela obegripligt. Skall utseende eller en stämpel avgöra våra rättigheter?

- För att känna på något av hur diskriminering kan verka kan ni göra ett eget experiment. Prova själva i skolan för en dag. Dela in klassen i två grupper. Välj vilka kriterier som skall gälla för de som skall få privilegier som rast, mat, uppmärksamhet eller annan särbehandling. Byt nästa dag och fundera över vilka mekanismer som styr vårt sätt att gruppera oss. Hur känns det att särbehandlas? Vilka känslor väcker det? Skapar det hämndbehov?

Varför är människor så grymma?, undrar hotellvaktmästaren och Pauls kollega Dube. Galenskap? Jag vet inte, svarar Paul. Folkmordet i Rwanda är ett av samtidens allvarligaste exempel på vad åtskillnad av människor och etnisk förföljelse kan få för konsekvenser. För tio år sedan skedde folkmordet i Rwanda och nästan samtidigt pågick en omfattande "etnisk rensning" i forna Jugoslavien.

- Diskutera med utgångspunkt från filmen hur sådana fruktansvärda brott människor emellan kan ske. Varför förmår vi inte lära av historien? Kan de som lever nu hämnas gamla oförrätter eller är det svepskäl för något annat?

- Det var inte bara tutsier som mördades utan också hutuer som av olika skäl inte ville delta i folkmordet. Fundera över rädsans betydelse för genomförandet. Vad krävs det för att orka stå emot? Fundera över hur ni själva skulle handla.

Omvärldens svek

En av filmens viktigaste frågor handlar om omvärldens svek mot Rwanda. I filmens första replik hör vi att President Clinton är fullt upptagen med händelserna i Bosnien. FN:s insats minskar när dödandet ökar och Europa förefaller handfallet. Paul är länge fast förvissad om FN:s stöd och har en förtrogen i FN-generalen Oliver som vet att han behövs men är låst av obefintliga resurser. "Vi ska bevara freden, inte skapa fred. Mina order är att inte ingripa." Oliver uttalar även en av filmens sammanfattande, tillika grymmaste, repliker; "Västvärlden, supermakterna ni tror på tycker ni är skit, dynga, värdelösa. Ni är inte ens niggers, ni är

afrikaner!"

Verklighetens Oliver heter Roméo Dallaire och har just kommit ut med en bok om tiden i Rwanda. *Shake Hands With the Devil – The Failure of Humanity in Rwanda* har fått stor uppmärksamhet och i en intervju för kanadensiska CBC-news säger han "I blame the American leadership, which includes the Pentagon, in projecting itself as the world policeman one day and a recluse the next."

- I filmen tillfrågas USA:s regeringstaleskvinna Christine Shelley om det inte förekommer ett folkmord i Rwanda. Hon hänvisar till att det förekommer "folkordshandlingar" vilket då skulle vara en mildare grad. Fundera över varför man märker ord i en akut situation istället för att agera. USA, liksom de flesta länder, skrev på FN:s konvention mot folkmord 1948 och det skulle naturligtvis vara besvärande att inte ingripa mot ett sådant. Bilden i filmen visar på en omvärld som vänt kontinenten Afrika ryggen. Försök att hitta olika definitioner på folkmord på nätet eller andra håll och diskutera om ni tycker att Rwanda kan definieras som ett sådant.

- Mycket av västvärldens välfärd bygger på rikedomar som kommit från kolonialiseringen men nu tycks vi inte längre ha något intresse av de forna koloniernas öde. Det är uppenbart att omvärlden blundade för folkmordet i Rwanda. USA:s dåvarande utrikesminister Madeleine Albright menade att Rwandas framtid låg i deras egna händer och inte ens FN som är ett världssamfund utan egenintresse grep in. Finns det inom den politiska eliten en bild av ett A och ett B-lag bland världens nationer?

Inte ens under folkmordskonferensen i Stockholm 2004 gavs enligt historikern Gerald Caplan folkmordet i Rwanda något större utrymme. Angående de europeiska ländernas roll menar han: "I själva verket har de inte sett tillbaka på Rwanda alls. Det saknades politisk vilja och inte ens i efterhand har de utrett varför detta skedde och vilket ansvar de hade."

- Också när det gäller omvärldens agerande kan man dra paralleller till Förintelsen. För att stoppa nazisterna krävdes att de först militärt besegrades, medan Rwandas armé och milis knappast var något militärt hot vid en eventuell västintervention. Den fulla vidden av förintelsens färd förstod man inte förrän i krigets slutskede, men från Rwanda fick man tebilder och FN-rapporter hela tiden. Ändå gjordes ingenting! Fundera vidare över vad som kan ha legat bakom denna passivitet. Rädsla eller helt enkelt ointresse?

- Trots att Västvärlden sitter med ett otvetydigt facit i hand vad gäller Rwanda verkar viljan till självrensning eller att diskutera hur liknande händelser skall kunna förhindras i framtiden inte särskilt stor. Diskutera vidare kring varför just detta blodiga kapitel i vår samtid fortfarande tycks marginaliseras?

I filmen blir landets isolering allt tydligare och de få som slipper ut är företrädesvis vita västerlänningar och några andra som, likt Paul har kontakter utomlands. I en stark och talande scen grusas glädjen över evakueringsbussar då rwanderna inser att de inte är till för att hjälpa dem. Några nunnor och präster försöker förgäves rädda föräldralösa barn men nekas. Bussarna fylls istället med västerlänningar som vemodigt eller skamset blickar ut mot de övergivna rwanderna.

- Denna scen blir en smärtsamt tydlig symbol över hur västvärlden prioriterar de egna medborgarna utan vidare tanke på alla de drabbade och förföljda som lever i Rwanda. Om ni var de där turisterna på bussen vad skulle ni tänka och känna i det ögonblicket?

Fotografen Jack som bevittnar slakten har sina teorier om hur västvärldens vanliga tv-tittare kommer att reagera inför bilderna. ”Jag tror att om folk ser filmen säger de: Åh vad hemskt! ... och så fortsätter de äta sin middag.” När Jack lämnar hotellet säger han skamsat förlåt till den kvinna han har haft en liten flirt med under sin vistelse. Han sticker även till henne en sedelbunt. Ett patetiskt försök att mildra sin egen skam trots att han vet att hon är dödsdömd.

- Fundera vidare över Jacks dystra förutsägelse om hur ”vi” tog till oss nyheterna om Rwanda. Varför tenderar vi, trots en globaliserad värld och ett nyhetsflöde med bilder rakt in i våra vardagsrum, att skjuta katastrofer långt borta ifrån oss? Bryr vi oss inte? Finns det något som gör identifikationen och empatin mindre än om det hänt närmare? Jämför med händelserna efter tsunamin i Sydostasien nyligen.

- De flesta av dagens skolelever var barn 1994. Har ändå ungdomar idag ett ansvar att lära av dessa händelser på samma sätt som om förintelsens offer? Hur bevarar vi historien för efterlevande och varför är det viktigt?

- Det finns mycket information och en del litteratur om folkmordet i Rwanda. Ta reda på mer. Gör grupparbeten kring temat både ur historiskt och samtida perspektiv. Hur ser det ut i världen nu?

Den ofrivillige hjälten

Paul Rusesabagina är filmens huvudperson och nav. Genom sitt arbete som hotellföreståndare för ett fint hotell har han finlipat sina talanger för smicker, mutor, diskretion och artighet som han sedan använder för att rädda liv. Han nämner för sin fru att alla kontakter han odlat bland inflytelserika diplomater, politiker, militärer och välbärgade turister har han gjort för att säkra sin och familjens framtid om något händer. Det finns inget självuppo-offrande eller heroiskt i Paul inledningsvis. Med tiden tvingas

han dock ta ställning, försvara och skydda människor som inte har någon annan än honom och det hotell han styr över att vända sig till. Konkret räddar han sina medmänniskor genom att fortsätta med det han kan bäst, att driva ett lyxhotell.

- Denna strategi har Paul gemensamt med både Raoul Wallenberg (som räddade tusentals judar i Budapest i andra världskrigets slutskede genom professionella egenskaper som affärs-mässighet och diplomati) och Oskar Schindler. Hur ser en hjälte ut för er?

- Flodvågskatastrofen i Sydostasien visade att både turister och lokalbefolkning fann oanade krafter och ställde upp för andra både med pengar, vård och praktisk hjälp. Diskutera vidare vad detta säger om vårt grundläggande behov att ”göra det rätta”, att inte alltid följa minsta motståndets lag. Kan vi skapa en beredskap att ta fram dessa goda sidor i krissituationer?

Med svårigheterna och utmaningarna växer Pauls ansvarskänsla och han tar ett avgörande beslut då han vid en första chans avstår att fly landet med sin familj och istället stannar kvar hos flyktingarna på hotellet.

- Fundera över hur Paul utvecklas som person. Hur han växer med uppgiften och blir hjälte nästan mot sin vilja. Hur skulle vi reagera och agera i hans situation? Vad karaktäriserar en överlevare?

- Det finns en scen när Paul kommer hem efter att ha sett de tusentals liken på vägen vid flodstranden. I sin ensamhet försöker han byta skjorta och när han skall knyta slipsen för att återgå till sin roll som hotellchef rämnar fasaden och han faller gråtande ihop. Fundera över vad som sker inom Paul i den scenen. Varför visar han ingen sin svaghet? Hur reagerade ni själva när ni såg den? Diskutera var ni tror att han ändå lyckas hitta kraft att gå vidare.

Filmens dramaturgi

Hur överför man fasorna och den politiska komplexiteten som folkmordet i Rwanda innebar till film? Den irländske regissören Terry George valde efter att ha hört den verkliga Paul Rusesabaginas vittnesmål, att genom en personlig skildring berätta något

om både politik, moral och den konkreta verklighet som gällde många.

Till formen är *Hotell Rwanda* en konventionellt berättad historia med ett berättargrepp som liknar en tv-film. Det är inte en episkt berättad film med stämningsbilder utan handlingen drivs framåt av starkt betydelsebärande scener. Ett destillat av känslor och händelser som ger publiken en tät och intim känsla av närvaro. Vi upplever folkmordet ur framför allt Pauls ögon och följer med i hans emotionella och mentala utveckling.

Även det politiska och samhällliga perspektivet är nedtaget på ett karaktärsbärande plan så att västvärlden representeras av turisterna, medierna av journalisterna på plats och FN av överste Oliver.

De blodiga och våldsamma massakrerna lämnas utanför hotellets murar och filmen själv och vi ser inte mycket av dessa handlingar även om Paul kommer att tvingas vandra över lik när han för en stund lämnar hotellet. Istället förstärks den surrealistiska känslan av att det pågår något avskyvärt utanför och den psykologiska pressen som det innebär att inte veta när man själv kanske skall mördas.

- Fundera över filmens sätt att berätta om en omvälvande period i ett lands historia genom en mans öde. Förminskar det tragedin eller är det snarare så att en personlig vinkel kan engagera läsare och göra situationen mer begriplig? Är det genom att vara specifik som man också blir allmängiltig?

Schindler's List kritiserades av en del för att den handlade om 600 judar som klarade sig medan förintelsen handlade om 6 miljoner människor som inte gjorde det. Att göra en film handlar ofta om att välja en vinkel, ett ställningstagande, att välja bort. *Hotell Rwanda* har också sitt snäva perspektiv av händelserna och det är regissören Terry Georges val. Över tusen flyktingar räddades genom Pauls försorg medan närmare en miljon döddes.

- Har filmen lyckats med sitt tilltal mot en publik som förmodligen aldrig skulle gå och se en film om ett folkmord. En heroisk historia som dessutom på sin privata nivå har ett lyckligt slut. Eller förringar man helheten? Hur skulle ni tänka er att en film som tog ett större grepp skulle kunna se ut? Skulle det vara genomförbart? Kan en film som *Hotell Rwanda* göra skillnad? Öppnar den våra ögon eller kan den avfärdas som just, film?

Läs vidare

Hotell Rwanda visar ett komplicerat skeende ur en synvinkel men kan tjäna som utgångspunkt till diskussioner om både globalisering, internationellt samarbete, kolonisationens arv, etnisk rensning och andra frågor. En film måste förenkla och dramatisera men kan också tjäna som inspiration till vidare läsning. Därför kommer här en lista på hemsidor och litteratur för vidare studier av rwandakonflikten och dess bakgrund. Ur dessa källor har också mycket av handledningens faktamaterial hämtats.

Hemsidor

www.pbs.org/wgbh/pages/frontline/shows/evil
PBS är den amerikanska public-servicetelevisionens centralorganisation. Här finns en enormt matig och faktsäckad sajt om alla upptänkliga aspekter av rwandakonflikten.

www.prb.org
Population Reference Bureau har i 75 år samlat alla tänkbara typer av demografisk statistik och man kan följa allt från spridning av HIV till befolkningsstatistik och spädbarnsdödlighet i världens alla länder.

www.afrikagrupperna.se
Ideell organisation sedan många år som bl a tog initiativet till ISAK (Isolera Sydafrikakommittéen). Innehåller initierade analyser av historik och nuläge i Rwanda.

www.lakareutangranser.se
Var en av de få västerländska hjälporganisationer som stannade i Rwanda under konflikten. Om man söker på "Rwanda" hittar man mängder med artiklar om folkmordet och nuläget.

www.redcross.se
Röda Korset. Om man söker på "Rwanda" finner man många debattinlägg om västs passivitet inför darfurkonflikten med hänvisningar till Rwanda.

www.pulitzer.org
Läs artikelserien av den år 2005 Pulitzerbelönade journalisten Dele Olojede som tio år efter folkmordet återvänder till Rwanda.

www.unhcr.se
Rymmer en hel del information kring Darfur och Rwanda.

Litteratur

Hochschild, Adam; *Kung Leopolds vålnad*, Ordfront 2003

Produktionsuppgifter

Kanada, Storbritannien, Italien & Sydafrika

Producent: A. Kitman Ho & Terry George

Manus: Keir Pearson & Terry George

Regi: Terry George

Foto: Robert Fraisse

Klippning: Naomi Geraghty

Musik: Andrea Guerra & Rupert Gregson-Williams

I rollerna

Paul Rusesabagina – Don Cheadle

Tatiana Rusesabagina – Sophie Okonedo

Överste Oliver – Nick Nolte

Jack – Joaquin Phoenix

General Bizimungu – Fana Mokoena

Tekniska uppgifter

Speltid: 121 min

Format: Cinemascope

Ljudsystem: Dolby Digital

Censur: 15 år

Svensk premiär: 18 mars 2005

Distribution

Scanbox Entertainment, Östgötagatan 48, 116 64 Stockholm

Tel. 08-545 787 80 Fax. 08-545 787 89 www.scanbox.com